

Η ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ TARGET MODEL

39

Την 30.9.2016 ψηφίστηκε ο νόμος 4425/2016 (ΦΕΚ Α 185), με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ του οποίου ρυθμίστηκε το ζήτημα της αναδιοργάνωσης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας προς τον σκοπό συμμόρφωσης της Ελλάδας με το ευρωπαϊκό Μοντέλο Στόχο (EU Target Model) για τη σύζευξη των ενεργειακών αγορών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η λειτουργία μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ανέπτυξε το Μοντέλο Στόχο, με το οποίο συγκροτείται κοινή οργάνωση των ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, σε κάθε χρονικό επίπεδο, από τη λειτουργία προθεσμιακών και προημερήσιων αγορών μέχρι και τη λειτουργία ενδοημερήσιων αγορών και αγορών υπηρεσιών εξισορρόπησης.

Βάση για το σχεδιασμό των ανωτέρω αποτελεί η συντονισμένη προσέγγιση στη διαχείριση και τον καταμερισμό της μεταφορικής ικανότητας στις ηλεκτρικές διασυνδέσεις. Η ενοποίηση των ευρωπαϊκών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου 4425/2016, θα συμβάλει στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας, επιτρέποντας σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες την πρόσβαση σε πόρους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας χαμηλού κόστους, ελαχιστοποιώντας έτσι το κόστος παραγωγής με αντίστοιχη μεγιστοποίηση του οφέλους για τους καταναλωτές. Επίσης, πέραν των καταναλωτών, όφελος θα έχει και ευρωπαϊκή βιομηχανία, και συνεπώς και η ελληνική οικονομία, η οποία καλείται να ανταγωνιστεί οικονομίες άλλων αναπτυσσόμενων χωρών.

Η πορεία αναδιοργάνωσης της ελληνικής αγοράς ηλεκτρισμού

Η αναδιοργάνωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας εντάσσεται, συνεπώς, στο πλαίσιο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ολοκλήρωση της ενιαίας ευρωπαϊκής

αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και της θέσπιση ενιαίων υποχρεωτικών κανόνων οργάνωσης και λειτουργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε συμφωνία με τους όρους και κανόνες που ισχύουν στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Προς τον σκοπό της αναδιοργάνωσης αυτής η ΡΑΕ μαζί με τον ΑΔΜΗΕ και τον ΛΑΓΗΕ, στο πλαίσιο της τριμερούς ομάδας εργασίας που λειτουργεί για την εναρμόνιση της Ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας με το ευρωπαϊκό Μοντέλο Στόχο, ανέθεσαν τον Απρίλιο του 2014 στη διεθνή εταιρεία συμβούλων «ECCO International Inc.» την εκπόνηση μελέτης με θέμα «Βασικές Αρχές Σχεδιασμού και Χρονοδιάγραμμα Ενεργειών (Roadmap) για την Προσαρμογή της Εγχώριας Αγοράς Ηλεκτρισμού στις Απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Στόχου». Γενικοί άξονες της προσαρμογής αυτής, οι οποίοι υλοποιούνται εν μέρει με τις διατάξεις του νόμου 4425/2016, περιλαμβάνουν:

- δημιουργία προθεσμιακής αγοράς προϊόντων υποχρεωτικής φυσικής παράδοσης (forward contracts)
- δυνατότητα για διμερή συμβόλαια

μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών εκτός ημερήσιας αγοράς

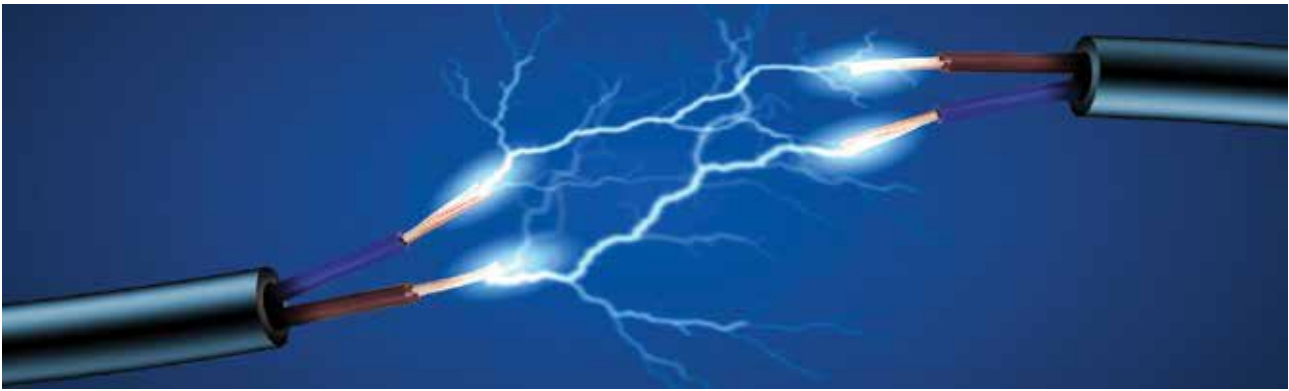
- διατήρηση κεντρικού προγραμματισμού και κατανομής σε πραγματικό χρόνο των μονάδων παραγωγής από το Διαχειριστή του Συστήματος (ΑΔΜΗΕ), καθώς και υποβολή προσφορών έγχυσης ανά μονάδα και όχι ανά χαρτοφυλάκιο μονάδων, λαμβάνοντας υπόψη ότι στην ελληνική χονδρεμπορική αγορά δραστηριοποιείται ένας δεσπόζων παραγωγός, η ΔΕΗ, η οποία διαθέτει διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο παραγωγής (από λιγνιτικές, υδροηλεκτρικές μονάδες και μονάδες φυσικού αερίου) σε σχέση με τους εναλλακτικούς παραγωγούς (αποκλειστικά από μονάδες φυσικού αερίου)
- αλλαγή της μεθόδου επίλυσης του Ημερήσιου Ενεργειακού Προγραμματισμού (ΗΕΠ) με άρση των τεχνικών περιορισμών του Συστήματος Μεταφοράς και των μονάδων παραγωγής από την επίλυση της ημερήσιας αγοράς σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενδοημερήσιας αγοράς στην οποία οι συμμετέχοντες θα μπορούν να διορθώνουν τις καθαρές θέσεις τους

(net positions), προκειμένου να μην υπόκεινται σε ποινές λόγω απόκλισης της θέσης τους από τις σε πραγματικό χρόνο πωλούμενες / αγορασθείσες ποσότητες

- δημιουργία αγοράς εξισορρόπησης (balancing market) με προσφορές για αύξηση και μείωση παραγωγής από τις μονάδες παραγωγής και προσφορές για αύξηση και μείωση της κατανάλωσης για την εξισορρόπηση της παραγωγής και κατανάλωσης του Συστήματος σε πραγματικό χρόνο
- υπολογισμό των αποκλίσεων ανά μονάδα παραγωγής και ανά χαρτοφυλάκιο φορτίου (για κάθε προμηθευτή)
- σταδιακή μεταφορά της ευθύνης για την πρόβλεψη της παραγωγής από ΑΠΕ, από το Διαχειριστή του Συστήματος στους παραγωγούς ΑΠΕ, καθώς και σταδιακή ενσωμάτωση των ΑΠΕ στην αγορά.

Σε αυτό το πλαίσιο ο νόμος 4425/2016 θέτει σταδιακά σε εφαρμογή το Μοντέλο Στόχο εισάγοντας νέες χονδρεμπορικές αγορές ηλεκτρισμού. Τούτο διότι, για να καταστούν εφικτά τα ανωτέρω και να μπορέσει η Ελλάδα να συμμετάσχει στην ενοποίηση των

αγορών (κατ' αρχάς με την Ιταλία), είναι αναγκαία η αναδιαμόρφωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με τους όρους και κανόνες που ισχύουν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, ώστε να καταστεί πιο εύκολη η εισαγωγή και εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Σε κάθε περίπτωση, ανεξάρτητα από τη δομή και την οργάνωση της απελευθερωμένης αγοράς κάθε ευρωπαϊκής χώρας, η ενέργεια και οι εφεδρείες αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης σε διάφορα χρονικά επίπεδα, από το μακροπρόθεσμο επίπεδο («forward αγορά») έως και τον πραγματικό χρόνο. Υπό το νέο καθεστώς πρόκειται, λοιπόν, να λειτουργήσουν τέσσερις χονδρεμπορικές αγορές, (α) η χονδρική αγορά προθεσμιακών προϊόντων («forward market») και αγορά διμερών συμβάσεων («bilateral OTC market»), (β) η αγορά επόμενης ημέρας («day ahead market»), (γ) η ενδοημερήσια αγορά («intra-day market») και (δ) η αγορά εξισορρόπησης («balancing market»). Όσον αφορά τα χρονικά επίπεδα λειτουργίας των ανωτέρω αγορών, πρώτη θα είναι η χονδρική αγορά προθεσμιακών προϊόντων, στη

συνέχεια η αγορά επόμενης ημέρας και ακολούθως η ενδοημερήσια αγορά και η αγορά εξισορρόπησης.

Οι νέες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας

Πιο συγκεκριμένα, στη χονδρική αγορά προθεσμιακών προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας οι συμμετέχοντες διαπραγματεύονται προθεσμιακά προϊόντα ηλεκτρικής ενέργειας, με υποχρέωση φυσικής παράδοσης αυτών. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα αγοράς και πώλησης προθεσμιακών προϊόντων μέσω διμερών συμβολαίων, εκτός της αγοράς. Όσον αφορά τις συναλλαγές μέσω συμβάσεων πώλησης προθεσμιακών προϊόντων, τίθεται η δυνατότητα να καθοριστεί με απόφαση της ΡΑΕ ανώτατο ποσοστό συναλλαγών ως μέτρο αντιστάθμισης της δεσπόζουσας επιχείρησης, δηλαδή της ΔΕΗ, προκειμένου να μην περιοριστεί υπέρμετρα η ρευστότητα της αγοράς επόμενης ημέρας, η οποία καλείται να δίνει το σήμα των τιμών αγοραπωλησίας ηλεκτρικής ενέργειας που ανταποκρίνεται στις πραγματικές συνθήκες προσφοράς και ζήτησης. Για την εκτέλεση των συναλλαγών με προθεσμιακά προϊόντα, οι ποσότητες ενέργειας που έχουν αποτελέσει αντικείμενο τέτοιων συναλλαγών δηλώνονται στο πλαίσιο της αγοράς επόμενης ημέρας, ώστε να διαμορφωθεί η «καθαρή θέση» του κάθε συμμετέχοντα. Τον ρόλο του Διαχειριστή της Αγοράς αυτής θα αναλάβει τουλάχιστον για τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, σύμφωνα με το άρθρο 9 του νόμου 4425/2016, ο

ΛΑΓΗΕ. Επίσης, ορίζεται ότι η ΡΑΕ μετά την πάροδο τριών ετών από την έναρξη της λειτουργίας της αγοράς αυτής θα έχει τη δυνατότητα να εισηγηθεί στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας τον ορισμό και άλλων νομικών προσώπων ως Διαχειριστών της Αγοράς αυτής πέραν του ΛΑΓΗΕ, εφόσον πληρούν ορισμένα κριτήρια, όπως, μεταξύ άλλων, εφόσον διαθέτουν τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, είναι σε θέση να διαθέτουν την αναγκαία τεχνική υποδομή και παρέχουν τις υπηρεσίες τους με εύλογο κόστος.

Εν συνεχεία, στην αγορά επόμενης ημέρας οι συμμετέχοντες διαπραγματεύονται ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας με ημέρα φυσικής παράδοσής τους την επομένη, με μόνο περιορισμό ότι η ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που μπορούν να διαπραγματευθούν περιορίζεται, για τους παραγωγούς, από την ισχύ των μονάδων τους ή, για τους εκπροσώπους φορτίου, από το σύνολο των φορτίων που εκπροσωπούν και την ποσότητα ενέργειας που εμπορεύθηκαν και πούλησαν στην προγενέστερη χρονικά χονδρική αγορά προθεσμιακών προϊόντων. Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/1222, Διαχειριστής της Αγοράς επόμενης ημέρας ορίζεται ο «Ορισθείς Διαχειριστής Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας» («Nominated Energy Market Operator» – «NEMO»).

Στην ενδοημερήσια αγορά οι συμμετέχοντες διαπραγματεύονται ποσότητες ενέργειας έχουν απομείνει,

με περιορισμούς την ισχύ των μονάδων τους, τις ποσότητες που διαπραγματεύθηκαν και πούλησαν στην χονδρική αγορά προθεσμιακών προϊόντων και στην αγορά επόμενης ημέρας, καθώς και περιορισμούς που μπορεί να προκύψουν από την αγορά εξισορρόπησης. Σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/1222, στην ελληνική επικράτεια υφίσταται νόμιμο μονοπώλιο ως προς τον Διαχειριστή των συναλλαγών της αγοράς επόμενης ημέρας και της ενδοημερήσιας αγοράς. Με την υπ' αρ. ΑΠΕΗΛ/Γ/Φ1/οικ.184866 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΦΕΚ Β 2678) καθορίστηκε ο ΛΑΓΗΕ ως ΝΕΜΟ για χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών. Μετά την παρέλευση του χρονικού αυτού διαστήματος ο ελληνικός ΝΕΜΟ θα καθοριστεί με απόφαση της ΡΑΕ, σύμφωνα με το άρθρο 10§2 του νόμου 4425/2016.

Τέλος, η αγορά εξισορρόπησης αποτελείται από την αγορά ισχύος εξισορρόπησης, δηλαδή την αγορά στην οποία προσφέρεται ισχύς που διατηρείται από τους συμμετέχοντες για προκαθορισμένη χρονική διάρκεια για την κάλυψη των απαιτήσεων εφεδρείας του Συστήματος, και την αγορά ενέργειας εξισορρόπησης, στην οποία προσφέρεται από τους συμμετέχοντες ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται από τον Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας («ΕΣΜΗΕ») με σκοπό τη διατήρηση της συχνότητας του Συστήματος σε ένα

προκαθορισμένο επίπεδο, καθώς και του ισοζυγίου παραγωγής και ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, τηρουμένων των προγραμμάτων ανταλλαγής ηλεκτρικής ενέργειας με γειτονικές χώρες. Σε αυτήν οι συμμετέχοντες έχουν υποχρέωση υποβολής προσφορών με υποχρέωση φυσικής παράδοσης για το σύνολο της διαθέσιμης ισχύος τους. Η διαχείριση της αγοράς εξισορρόπησης είναι αρμοδιότητα του Διαχειριστή του ΕΣΜΗΕ και θα διενεργείται σύμφωνα με τον Κώδικα Αγοράς Εξισορρόπησης και τον Κώδικα Διαχείρισης του Συστήματος.

Χαρακτηριστικά των νέων αγορών και ο ρόλος των Διαχειριστών τους

Επομένως, στο πλαίσιο λειτουργίας των ανωτέρω αγορών διαμορφώνονται Μηχανισμοί Οργανωμένης Διαπραγμάτευσης και τα νέα ενεργειακά προϊόντα χονδρικής με φυσική παράδοση θα τυγχάνουν διαπραγμάτευσης κατά την έννοια του Κανονισμού REMIT [Κανονισμός (ΕΕ) 1227/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ακεραιότητα και τη διαφάνεια

στη χονδρική αγορά ενέργειας], εξαιρούμενα της έννοιας των «χρηματοπιστωτικών μέσων» όπως ορίζεται στην Οδηγία 2014/65/ΕΕ (MiFID II). Συνεπώς, οι νέες χονδρεμπορικές αγορές δεν θα συνιστούν χρηματοπιστωτικές αγορές, σύμφωνα με την έννοια των διατάξεων του νόμου 3606/2007, ενώ οι Διαχειριστές των Αγορών αυτών δεν υπόκεινται στις προϋποθέσεις του άρθρου 42 του νόμου 3606/2007 αναφορικά με το ύψος του μετοχικού τους κεφαλαίου και το καθεστώς άσκησης ελέγχου σε αυτούς από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Η λειτουργία των τεσσάρων νέων αγορών εκτιμάται ότι (α) μέσω της προθεσμιακής αγοράς θα επιτρέψει στους συμμετέχοντες να διαχειρίζονται το ρίσκο τους, αναπροσαρμόζοντας σταδιακά τις θέσεις τους, ούτως ώστε μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα να διαμορφωθούν προϊόντα περισσότερο ανταγωνιστικά για τους τελικούς καταναλωτές και (β) με τη συμμετοχή σε ενδοημερήσιες αγορές αφενός οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να διορθώσουν τη θέση τους, αποφεύγοντας την επιβολή χρεώσεων

μη συμμόρφωσης κι αφετέρου θα αποτυπώνεται καλύτερα η αξία της ευελιξίας των μονάδων των παραγωγών υπό καθεστώς αγοράς, χωρίς να καθορίζεται πλέον αμιγώς διοικητικά μέσω της αμοιβής παροχής επικουρικών υπηρεσιών. Οι συναλλαγές που διενεργούνται στο πλαίσιο των παραπάνω αγορών διέπονται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8§4 του νόμου 4425/2016, από το ελληνικό δίκαιο, ενώ για την επίλυση τυχόν διαφορών αρμοδιότητα θα έχουν τα δικαστήρια της Αθήνας.

Με την εισαγωγή των νέων αυτών ρυθμίσεων επιλύεται πλέον και το ζήτημα της ανάληψης του κινδύνου της αγοράς, η κάλυψη δηλαδή τυχόν ελλείμματος συναλλαγών. Οι Διαχειριστές των Αγορών είναι αρμόδιοι για την κάλυψη, την εκκαθάριση και τον διακανονισμό των συναλλαγών, προκειμένου η αγορά να διαφυλαχθεί από τυχόν ελλείμματα. Για την εκπλήρωση της αρμοδιότητας αυτής δίνεται η δυνατότητα στους Διαχειριστές να ζητούν την παροχή εγγυήσεων από τους συμμετέχοντες αλλά και να συστήνουν συνεγγυητικό

ταμείο χρηματοδοτούμενο από εισφορές των συμμετεχόντων. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα στους Διαχειριστές να προτείνουν στη ΡΑΕ νομικό πρόσωπο που θα πιστοποιηθεί ως φορέας εκκαθάρισης, διακανονισμού και κάλυψης των συναλλαγών και θα αναλάβει τις αρμοδιότητες αυτές, καθώς και να συστήσουν ή να συμμετέχουν στο νομικό αυτό πρόσωπο ή να προκηρύξουν διαγωνισμό για την εύρεσή του. Επειδή ο ρόλος του φορέα εκκαθάρισης, διακανονισμού και κάλυψης των συναλλαγών των αγορών έχει ιδιαίτερη σημασία για την αρμονική λειτουργία της εγχώριας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας τίθενται ιδιαίτερες προϋποθέσεις όσον αφορά τους οικονομικούς, τεχνικούς και λοιπούς πόρους που θα πρέπει να διαθέτει για την αδιάλειπτη και απρόσκοπτη παροχή των υπηρεσιών του, οι οποίες προβλέπεται να εξειδικευτούν με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ήδη στις 15.2.2017 ο ΛΑΓΗΕ και ο «Όμιλος Ελληνικά Χρηματιστήρια – Χρηματιστήριο Αθηνών» (ATHEXGROUP) υπέγραψαν μνημόνιο συνεργασίας, με σκοπό την εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου αναφορικά για τη δημιουργία από κοινού νέας εταιρίας για την ανάληψη της ευθύνης εκκαθάρισης, διαχείρισης κινδύνου και διακανονισμού των αγορών ως κεντρικός αντισυμβαλλόμενος.

Η έναρξη λειτουργίας των νέων αγορών

Οι διατάξεις του νόμου αναφορικά με τη λειτουργία των αγορών δεν είναι ιδιαίτερα αναλυτικές και ο λεπτομερής τρόπος λειτουργίας τους επαφίεται να καθορισθεί περαιτέρω από τον κανονιστικό νομοθέτη με τη σύνταξη των σχετικών Κωδίκων στους οποίους, μεταξύ άλλων, θα αναφέρονται οι συμμετέχοντες, ο τρόπος δραστηριοποίησής τους, το πλαίσιο συνεργασίας τους με τους Διαχειριστές των Αγορών, καθώς και η νομική φύση των σχέσεών τους, οι διαδικασίες κάλυψης, εκκαθάρισης και διακανονισμού των συναλλαγών. Οι Κώδικες πρόκειται να καταρτισθούν από το Διαχειριστή κάθε Αγοράς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14 του νόμου 4425/2016, θα υποβληθούν στη ΡΑΕ, από την οποία θα τεθούν σε δημόσια διαβούλευση, θα αξιολογηθούν και θα τροποποιηθούν και θα εκδοθούν με απόφασή της που θα δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αναφορικά με τον χρόνο έναρξης λειτουργίας των νέων αγορών, στο άρθρο 6§3 του νόμου 4425/2016 προβλέπεται ότι αυτός θα οριστεί με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ύστερα από γνώμη της ΡΑΕ υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης έκδοσης των Κωδίκων των Αγορών.

Στο άρθρο 16 του νόμου 4425/2016 προβλέπεται ότι μέχρι την επίτευξη της σύζευξης των ενδομερησίων αγορών ηλεκτρισμού σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/1222 καθήκοντα Διαχειριστή της ενδομερησίας Αγοράς θα αναλάβει ο ΛΑΓΗΕ, ενώ ο Διαχειριστής του ΕΣΜΗΕ, δηλαδή ο ΑΔΜΗΕ, θα καταστεί Διαχειριστής της Αγοράς εξισορρόπησης κατά τον χρόνο εκκίνησής της. Ως προς το χρονοδιάγραμμα για την έναρξη λειτουργίας των νέων αγορών, πρέπει να επισημανθεί ότι ο νόμος 4425/2016 είναι ελαστικός, καθώς δεν περιέχει καμία σχετική διάταξη ούτε χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση επιμέρους ενεργειών, όπως εισήγηση Κωδίκων, διαβούλευση και έγκριση, η οποία θα συνιστούσε υπόδειξη προς τα εμπλεκόμενα μέρη να προβούν άμεσα σε συγκεκριμένες ενέργειες. Παρόλο που με το «ενεργειακό μνημόνιο» του φθινοπώρου του 2016 μεταξύ της κυβέρνησης και των θεσμών ορίστηκε ότι η έναρξη των νέων αγορών πρέπει να έχει λάβει χώρα έως το τέλος του 2017 και, συναφώς τα σχέδια των Κωδίκων να είναι έτοιμα έως το καλοκαίρι του 2017, υφίσταται αβεβαιότητα ως προς τον πραγματικό χρόνο υλοποίησης και λειτουργίας τους, γεγονός που δυσχεραίνει τον μεσομακροπρόθεσμο σχεδιασμό των ενεργειακών επιχειρήσεων.